

DEVLET TİYATROSUNDA YILLARDIR OYNANAN BİR TRAJEDİ : DİKTA

Her yeni Bakana çeşitli şikâyetler yapılır; hissi, gayri-hissi bir takım şeyler söylenir. Sayın Bakan da bunları kendi görüşü çerçevesinde değerlendirir. Bu değerlendirilmede birçok tesirler rol oynar. Onun için değerlendirme psikolojisi, bir Bakan için önemli bir konudur. «Atı alan Üsküdarı geçti» atalar sözünün böyle konularda mu hakka ki yeri büyüktür. Şayet kendi kişiliği bakımından güçsüz bir insan meseleleri değerlendirme hususunda onun bunun tesiri altında kalırsa işler içinden çıkılmaz bir duruma sürüklenebilir. Bir kere insan çıkmaz soğukta saptı mı kurtuluş ümidi kaybetmiş demektir. O na ne dersiniz deyin, yalnız gerçekleri bütün delilleriyle önüne serin o gen bildiğini okumaya devam eder.

Şer kuvvetlerin yurdumuzda ne kadar organize bir halde çalıştıklarını gözden uzak tutmamak gerekir. Kişiliği tam, ne yaptığı bilen bir insan en müşkül durumlarda vicdanının sesini dinlemek ve ona göre kesin bir hüküm vermek zorundadır. Kişiliği olan bir insanın son müraعاتı kendisi kendisi vicdanıdır. Çünkü; insanların iyi hastalarını yöneten tek manevi organ vicdandır.

Bugüne kadar, Devlet Tiyatrosu hakkında vazırlık çizenler, kulaktan kulağa sırdan söylenenler, neden-se, gerçeklerin açısından bir vicdan muhasebesine tabi tutulmamıştır. Çeşitli tesirlerle, hatırlar ve gönüllü ön plana alınmış, işin gerçek çehresini genellikle kapatan kara perde aralanmıştır. Ortaya atılan çok meseleler olmuştur ve maalesef yanlış değerlendirmeler sonucunda bunlar örtbas edilmiştir. Bu meseleleri burada imkân nisbetinde bir kere daha incelemeyi bir vicdan borcu sayıyoruz.

Devlet Tiyatrosu yurdun tek sanat müessesesidir. Ne yazık ki, tekelcilik bu müesseseye de elini uzatmış, bir takım davranışlarla müessese içinden çıkılmaz bir hal almıştır.

Üç yıl önce yakın bir zaman da Devlet Tiyatrosu hakkında yazılan ve söylenenler gerçekten yurdun duymazlıkla karşılanacak gibi değildir. Ama ilgililer - her halde memleketin yüksek menfaatleri yüzünden olacak - bir üzü sükutu içinde kalma vı ehven görmüşlerdir. Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğü de bu geniş müsamahanadan yararlanarak, adeta garunumun içine atmak teşebbüslerinden çekinmemiştir.

Sezon başında, yurdun bazı yerlerinde Devlet Tiyatroları açılacağını, gerek radyo-arda ve gerek basında ilan eden yetkililer ve Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğü gerçekten dediklerini yapmışlar ve Adana, Eskişehir, Kayseri gibi illerde sanki devam edecekmiş hissini verdikleri birer Devlet Tiyatrosu açmışlardır. Fakat sadece o günün politikası öyle icap ettirdiği için açılmıştır bu tiyatrolar. Nitekim çok kısa bir zaman sonra, Devlet Tiyatrosu bu

BİR KOLTUĞUN KORUNMASI VE KENDİSİ İLE EŞİNİN REKLAMININ YAPILMASINA KARŞILIK SARFEDİLEN YÜZBİNLER NE GETİRECEKTİR.

Üç ilimizden elini eteğini ses sızce çekmiştir. Evet bu ne bir yalan, ne de bir iftiradır. İlk defa, Devlet Tiyatrosu eliyle kurulan Adana Tiyatrosu kapanmıştır. Devlet Tiyatrosuna uzun bir süre dir müracaat etmekte olan ve her defasında da red cevabı ile karşılaşan Adana Tiyatrosunun sonu bu olmuştur. Hoş, Genel Müdürlük ve ni bir taktiği, işi bir süre olsun idare etmiş ve iki ilimizi de içine alan bir tiyatro faaliyeti gözler önüne serilmiştir. Ama ne vazık ki mumlar, yatsıya varmadan sönmüş, bu üç şehrimizdeki Devlet Tiyatroları da böylece tarihe karışmıştır. Bir Adana Tiyatrosuna yardım elini uzatmayan Genel Müdürlük, üç ilde birden tiyatro açması ne kadar enteresan bir olaydır! Bu tiyatroların kapanışı için de uydurulan bahane sudur:

«Para kâfi gelmedi», «Sanatçı kâfi gelmiyor.»

İşte bir Adana Tiyatrosunu açmak istemiyen fakat post elden gider korkusu ile üç yerde birden tiyatro açan Genel Müdürlük hali...

Ne var ki, işin gerçek yüzü hiç de bu bahanelere uy mamaktadır... Bir kere bütün Tiyatro sanatçıları vatan vazifelerini Ankara'da yapmaktadırlar. Bütçenin vetersizlik hikâyesine gelince; bu çok daha ilgi çekicidir.

Sayın Genel Müdür bütün yolları denemiş, artık çaresiz kalmıştır. Bu durumdan kurtuluşun ve koltuğu muhafaza etmenin tek çaresi ona göre yeni bir sansasyon yapmak ve kaybolan prestijini yeniden kazanmaktır. Genel Müdürlük planını şöyle kurmuştur: Yeni bir organizasyona gitmek... Sayın Genel Müdür hemen paçaları sıvar ve kabine değişikliği söylentileri arefesinde «MY FAIR LADY» adlı müzikal komediyi 50.000 lira kaporo vere rek oynamak üzere almış. Gene bir o kadar paraya mal olacak bir rejisör için de Amerika ile anlaşmaya varılır. Opera bölümünden bir Alman korepetitörü ayda 7000 lira ile angaje edilir. Ayrıca bir piyanist ve birkaç orkestra üyesi de operadan alınarak tiyatroya sözleşme ile bağlanırlar. Ve bütün bunlar Kültür Müsteşarlığının ne Devlet Tiyatrosunun operadan, ne de Devlet Operasının Tiyatrodan adam ve sanatçı alamayacağına dair resmi yazısı olmasına rağmen yapılır. Çünkü tekelci Genel Müdürlük bunu böyle istemiştir!

Bu arada, birçok figüran ve korist almak için ilan verirler. Kostüm, dekor, ışık, sanatçı aylığı, aksesuar ve sair giderlerle de malî portresi birkaç yüzbin aşacak ve bir organizasyona gidilir.

İşin garibi sezon bitmek üzere redir. Bitmek üzere redir de, neden bu şekilde hareket edilmektedir?

Bütün bunlar aslında Genel Müdürlük koltuğunu korumak azim ve düşüncesine dayanmaktadır. «KRAL OİDİPUS» efsanesi bitmiş, «KISS ME KATE» hikâyesi bir daha başka bir kılık'a tekrar edilecektir. «MY FAIR LADY» müzikal komedisiyle bizzat Genel Müdür ve genç karısı baş rolleri oynayacaklardır. «KISS ME KATE» ve «OİDİPUS» geçer akçe olmaktan çıkmıştır ama, bir «MY FAIR LADY» bugün için geçer akçe olabilir. İşte Genel Müdürlük planı budur... Finansman kaynağı mı? O da kapanan tiyatrolar...

Bu müzikal komedinin asıl metni, «PIGALION» adlı tiyatro eseridir Bernard Shaw'ın eseri olan «PIGALION» nın neden tiyatroya oynama dığını sayın Genel Müdür den sormak gerekir.

İşte Adana, Eskişehir ve Kayseri tiyatrolarının kapanma sebepleri.

Bir Genel Müdürlük koltuk savaşına kurban edilen yüzbinler ve üç ilimiz...

Bir koltuğun korunması ve kendisi ile eşinin reklâmının yapılmasına karşılık sarfedilen yüzbinler ne getirecektir? Acaba bu hiç düşünülmüş müdür?

Bir de işin şu cephesine göz atalım:

Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğü yürürlükte olan kanununu tatbik etmez. 18 yıldır yürürlükte olan 5441 sayılı kanunun hangi maddesini doğru tatbik ettiğini ilâfeder de açıklayabilirlerse memnun oluruz...

Bilhassa şu maddelerin nasıl ve ne şekilde uygulandı

İstanbul'da bir tiyatroya bir eser sahneye koymuşsunuz; ayrıca bir de film çevirmişsiniz..Ne korkunç iftiralar bunlar...Bu haberleri tekzip etmez misiniz? Sonra bir sanatçınız yılda 15 defa uçakla Avrupa'ya seyahate gidirmiş, hem de "Kurul" kararı olmadan, sözleşme hükümlerini ihlal ederek...Size gelince; siz hiç ses çıkarmamışınız Allah...Allah...nasıl söz bunlar? Tekzip etmez misiniz? Yıllar önce si, "istifa mektubum cebimde" diye övünmüşsünüz...İstifanız bugünde cebinizde mi?

ğını öğrenmek istiyoruz: (1), (2), (3), (4), (5), (7), (9), (15), (18), (19). Ve iddia ediyoruz ki, bu maddelerin hiçbirisi uygulanmıyor.

Mesel: 1. maddede «Baş Rejisörlük Müessesesi», 2. maddede «Edebi Heyet Raporçuluğu», 3. maddede «Yönetim Kurulu», 4. maddede «Görevliler», 5. maddede «Devlet Tiyatrosu men supları», 7. maddede «Sözleşmeli sanatçılar», 9. maddede «Sözleşme konusu», 15. maddede «Bütçe ve kadro meslesi», 18. maddede ki «Yabancı ülkelere gönderilecek sanatçıların durumu» ve nihayet dillere destan olan 19. maddede «TÜZÜK» ün yapılması? Bu maddelerin amir hükümlerini kanuna göre değil de kendi istek ve arzusuna göre uygulamakta devam eden sayın Genel Müdür acaba bu davranışının sebeplerini açıklayabilir mi?

Gene soruyoruz: Vaktiyle reddettiği eserleri, sonradan neden oynamak lüzumunu duymuştur? KIREÇLİ BAĞCE, AYAKTA DURMAK İSTİYORUM, MEDEA V.S. gibi...

Genel Müdürlüğe atandığımız gündenberi neden bu kânda yerli olmasına rağmen bir rapor almaktan kaçındınız?

Değerli sanatçılarımızdan Nurj Altınok bir film şirketiyle anlaşman yapmış. Siz kendisinin kontratını feshetmek tehdidi ile bu işten vaz geçirmişsiniz... Sonra da av

ni rolü, 40 gün izin alarak ve İstanbul'a giderek çevirmişsiniz. Acaba sizi çekemeyenler yalan mı söylüyorlar?

Daha önce de gizlice, İstanbul'da bir tiyatroya bir eser sahneye koymuşsunuz; ayrıca bir de film çevirmişsiniz! Ne korkunç iftiralar bunlar? Bu haberleri tekzip etmez misiniz?

Eşinizin manken olarak çeşitli yerlerde görünmesi sözleşme hükümlerine uygun mudur? Değilse, hakkında ne gibi bir işlem yaptınız?

5441 sayılı kanunu tadil teklifinizde: «Tiyatro orkestrası, korosu, balesi, korepetitör müesseselerini» Tiyatro Kanununa eklemiştir. Bu nasıl olur? Yeni ayrılan operaya rağmen bir Opera da siz mi kurmak istiyorsunuz?

Bölge Tiyatroları Kanununu bir kenara itmiş ve merkeziyetçi bir sistem içinde sanatçıları göçebe haline getiren maddeler ilâve etmişsiniz; ne dersiniz?

Her tiyatroya her gece birer locanın ve dilediğiniz kadar davetiyeniz varmış, bu davetiyelerle önüller fethediyormuşsunuz; doğru mu? Buna hakkınız var mı?

Birçok ün yapmış Türk Tiyatro yazarları, Devlet Tiyatrosuna eser vermekten vaz geçmişler; niçin?

«Benim tasarruflarıma kim se karışamaz» diyormuşsunuz... Meselâ, Rejisör Ziya Demirel'in, «REJİSÖR» lük ünvanını Danıştay iade etmiş. Aradan iki aya yakın bir zaman geçmesine rağmen ve karar size tebliğ edildiği halde, direnmenizin sebebini neye bağlamak lâzımdır?

Saymakla bitiyor mu; meselâ Opera ayrılmazdan önce bir sanatçımız yılda 15 defa uçakla Avrupa seyahatleri yaparmış; bu durumu başın ele aldığı halde, hakkında hiçbir işlem yapmamışsınız! Oysa sözleşme hükümlerine göre «Kurul» kararı olmadan hiçbir sanatçı yurt dışına çıkamazmış; ama bu sanatçı çıkmış ve siz buna göz yummuşsunuz! Gene aynı şahıs bir bankadan şahıste imza ile para çekmiş. Siz ise, «O operadır, beni ilgilendirmez» diye gazeteye tekzip vollağmışsınız. Bu işler Opera, Tiyatrodan ayrılmadan önce olmuş ama hiç alınmamışsınız...

Güneşi balçıkla sıvamak mümkün mü Bay Genel Müdür?

Bazı yetkililerin son zamanlarda tiyatroya gelerek, eserler üzerinde tashihter yaptıkları doğru mu?

Çocuk Tiyatrosunda, eşinizin başka imkân bahsedecemiz kimse yok mu?

Yıllar öncesi, «İstifa mektubum cebimde» diye övünüğünüz söyleniyor... O dilekçe hâlâ cebinizde mi?

«Aman Bakan değişti her kesten önce onu fethetmeliyiz» demişsiniz; yapabildiniz mi?